Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2018-00840

VNEUS Pasanen Silja(VNK) 21.11.2018

Asia
Yleisten asioiden neuvosto (Artikla 50) 19.11.2018

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto (Artikla 50) 19.11.2018

Hyväksyttiin Eurooppa-neuvoston (art. 50) 25.11. annotoitu agenda.

Eurooppa-neuvoston (art. 50) 25.11. valmistelujen alla keskusteltiin erosopimuksesta ja luonnoksesta yhteiseksi poliittiseksi julistukseksi. Komission pääneuvottelija Barnier antoi tilannekatsauksen erosopimuksesta ja poliittisesta julistuksesta. Hän korosti EU:n päätöksenteon autonomian säilymisen ja sisämarkkinoiden integriteetin tärkeyttä. Hän selvensi Irlannin ja Pohjois-Irlannin kovan rajan välttämiseen liittyvää pöytäkirjaa ja siihen kuuluvia eri vaihtoehtoja, huomioi Gibraltarin ongelman tärkeyden, korosti poliittisen julistuksen merkitystä EU:lle ja UK:lle sekä muistutti varautumissuunnittelun tärkeydestä.

Neuvottelutuloksen tekstit ovat pääosin jäsenvaltioiden hyväksyttävissä. Komission esittämään siirtymäkauden pidentämisen takarajaan (31.12.2022) ei esitetty vastalauseita. Tekstejä ei vaadittu avattavaksi, vaikka joitakin huolia jäsenmailla vielä olikin. Poikkeuksena on Espanja, joka ei voi hyväksyä erosopimusta Gibraltarin asemaan liittyvän ongelman vuoksi.

Puheenvuoroissa korostettiin EU27:n yhtenäisyyttä ja jäsenvaltiot toivat esiin näkemyksiään ja prioriteettejaan. Erityisesti keskusteluun nousi kalastus, josta kalastusmaat halusivat lisätakeita. Tulevan suhteen osalta pidettiin tärkeänä, että aikaisemmat suuntaviivat pysyvät ja lausumat voimassa.

Suomea kokouksessa edusti eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho.

Eurooppa-neuvoston (art. 50) 25.11. annotoitu agenda

Hyväksyttiin keskusteluitta.

Eurooppa-neuvoston (art. 50) 25.11. valmistelu

Neuvottelut Yhdistyneen kuningaskunnan toimitettu SEU 50 artiklan mukaisen ilmoituksen

- **Luonnos sopimukseksi Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä**

- **Luonnos poliittiseksi julkilausumaksi, jossa luodaan kehys Euroopan unionin ja Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan väliselle tulevalle suhteelle.**

Komission pääneuvottelija Michel Barnier antoi tilannekatsauksen erosopimuksesta ja poliittisesta julistuksesta sekä siitä, kuinka hän näkee lähipäivät. Keskiviikkona 14.11. päästiin ratkaisevaan vaiheeseen erosopimusneuvotteluissa. Erosopimusteksti saatiin valmiiksi ja pääministeri Mayn hallitus hyväksyi sen. UK:n parlamentin äänestys sopimuksesta tapahtunee joulukuun ensimmäisinä päivinä. Sitä varten Mayn on saatava puolueet puolelleen. Barnier painotti, että käsillä oleva sopimus on ainoa keino välttää hallitsematon ero. UK:ssa on hyvin paljon herkkyyksiä asian suhteen ja pääministeri May näyttää tällä hetkellä suurta poliittista rohkeutta. Kaikista hankalin asia on luonnollisesti backstop eli erosopimuksen pöytäkirja, jolla ehkäistään kovan rajan muodostuminen Irlannin ja Pohjois-Irlannin välille. EU:n tulee osaltaan edistää prosessin suotuisaa etenemistä.

Sopimus pitää sisällään varsinaisten artiklojen lisäksi useita pöytäkirjoja ja liitteitä. Se sisältää kansalaisten oikeuksiin liittyvät määräykset, rahoitusratkaisun ja muut eroaiheet, joista sovittiin aiemmin sekä määräykset, jotka suljettiin nyt: mm. Euratom, maantieteelliset merkinnät, henkilötietojen suoja, EU-oikeuden etusija ja suora sovellettavuus sekä EU-tuomioistuimen aseman säilyttäminen.

Barnier kiitteli Kyproksen, Espanjan ja Irlannin hallituksia sovun edesauttamisessa sopimuksen pöytäkirjojen suhteen. Osapuolten tulee tehdä parhaansa Irlannin rajaongelman ratkaisemiksi tulevaisuudessa (*best endeavours* –lauseke).

Siirtymäkautta voidaan pidentää kerran, jos tulevaa suhdetta koskevia järjestelyjä (joilla ratkaistaisiin myös Irlannin rajakysymys) ei saada ajoissa valmiiksi. Mikäli pidennetyn kauden loppuun mennessä ei saada ratkaistua Irlannin rajakysymystä, pöytäkirjan backstop-vaihtoehto astuu voimaan:
Backstop sisältää kaksi elementtiä: EU:n ja UK:n välille perustettava yhteinen tullialue, jolla turvataan tavaroiden tulliton ja kiintiötön pääsy EU:n markkinoille, sekä Pohjois-Irlannin kuuluminen EU:n sääntelyalueeseen, millä vältetään tiukka raja- ja tullivalvonta. Vararatkaisua sovellettaisiin siihen saakka, kunnes se korvataan kokonaan tai osin tulevalla sopimuksella. Tasavertaisista toimintaedellytyksistä on kirjattu backstop-ratkaisuun erityiset säännöt.

Backstop turvaa pitkän perjantain rauhansopimuksen, pohjoisetelä-yhteistyön ja koko saaren kattavan talouden ml. yhteisen matkustusalueen. Irlannin paikka sisämarkkinoilla säilyy, samoin UK:n sisäinen integriteetti. Barnier korosti, että backstop ei ole tuleva suhteemme, ja sitä käytetään vain jos mihinkään muuhun ratkaisuun ei päästä.

Erosopimuksen hallinto, backstopin sisältö (ml. tasavertaiset toimintaedellytykset) ja Gibraltar ovat haastavia kysymyksiä. Barnier korosti kuitenkin, että sopimusta ei ole tarvetta uudelleen avata. UK:lle ei tule antaa mitään veruketta avata sopimustekstiä enää.
Barnier korosti pysyvänsä tiukkana EU:lle perustavanlaatuisissa asioissa. Päätöksenteon autonomia pitää säilyttää ja sisämarkkinoiden integriteettiä ja neljää vapautta ei tule vaarantaa. UK:n on tätä kunnioitettava.

Keskustelut tulevasta suhteesta on aloitettava heti kun UK:sta tulee kolmas maa. Sitä ennen valmistellaan tulevan suhteen eri aloja koskevat neuvottelumandaatteja poliittisen julistuksen pohjalta. Heinäkuun jälkeen jo on analysoitu osapuolten tavoitteita yhtäältä UK:n valkoisen kirjan ja Chequersin ehdotuksen ja toisaalta Eurooppa-neuvoston suuntaviivojen pohjalta. Tulevan suhteen tulee kattaa taloudellisen yhteistyön, sektoriaalisen yhteistyön (kuten liikenteen ja energian), sisäisen turvallisuuden (kuten poliisi- ja oikeusyhteistyön) sekä ulkopolitiikan ja puolustuksen.
Poliittinen julistus tulee olemaan melko tarkka hahmotelma tulevasta suhteesta. Jäsenmaiden kommentit on pyritty huomioimaan siinä. Neuvottelut UK:n kanssa jatkuvat, ja tavoitteena on, että julistusluonnos voidaan jakaa lähipäivinä.

UK:n esityksiä, jotka ovat suuntaviivojen vastaisia, ei tulla hyväksymään. UK esimerkiksi haluaisi edelleen tulliunionin edut ja tavaroiden sisämarkkinat, mutta tämä rikkoisi EU:n sisämarkkinoiden integriteettiä. Se myös haluaisi säilyttää *status quo'ta* sisäisen turvallisuuden järjestelyjen osalta, mikä olisi EU:n päätöksenteon autonomian vastaista.

Poliittinen julistus on luonnollisesti EU:lle tärkeä. Se on myös Maylle erosopimuksen ratifiointiprosessin kannalta erittäin tärkeä väline kohti tulevaa suhdetta. Noin 20-sivuinen julistus raamittaa yhteisiä tavoitteita myönteisessä valossa EU:n periaatteita kuitenkin kunnioittaen.
Lopuksi Barnier muistutti, että nykytilanteesta huolimatta työtä sopimuksettomaan eroon varautumiseksi on jatkettava siihen saakka, kunnes erosopimus on ratifioitu.

Käydyn keskustelun mukaan neuvottelutuloksen tekstit olivat pääosin jäsenvaltioiden hyväksyttävissä. Tekstejä ei vaadittu avattavaksi, vaikka joitakin huolia jäsenmailla edelleen olikin. Puheenvuoroissa korostettiin EU27:n yhtenäisyyttä. EU27:n tulee sulkea teksti pikimmiten eikä saa antaa kuvaa, että erosopimuksen neuvottelutulos olisi avattavissa. UK:n vaikea tilanne on toki huomioitava ja tilannetta on osaltamme edistettävä, mutta emme voi tehdä sitä EU:n intressien kustannuksella. Jäsenmaat pitivät tärkeänä, että siirtymäkauden pidentämisen enimmäisajasta sovitaan ennen Eurooppa-neuvostoa. Komission esittämää takarajaa siirtymäkauden mahdolliselle jatkolle (31.12.2022) ei kyseenalaistettu.

Suurin huoli oli Espanjalla**,** joka ei voinut hyväksyä erosopimusluonnosta ilman, että sen 184 artiklaa (*best endeavour* -lauseke) muutetaan. Huoli liittyy Gibraltariin: Espanja näkee tekstin soveltamisalan kattavan Gibraltarin ja mahdollistava EU:n ja UK:n sovun ilman Espanjan myötävaikutusta. Tämä ei ole Espanjan hyväksyttävissä.

Jäsenvaltiot toivat keskustelussa esiin sensitiivisyyksiään ja prioriteettejaan. Suuri huolenaihe oli kalastus. Osa jäsenvaltioista edellytti takeita siitä, miten erosopimusta, erityisesti sen backstop-ratkaisua, sovelletaan ja tulkitaan. Moni korosti maaliskuun suuntaviivoista kiinni pitämistä, sillä niissä vahvistettiin kalastusvesille ja kalastuskiintiöihin pääsyn sekä markkinoille pääsyn välinen yhteys. Muita aiheita, joita jäsenvaltiot korostivat, olivat backstop-ratkaisun liittyvät määräykset tasapuolisista toimintaedellytyksistä ja jäsenvaltioiden osallistuminen erosopimuksen hallintoon. Tulevan suhteen prioriteettialoina tai yksittäisinä tärkeinä kysymyksinä tuotiin lisäksi esiin mm. sisäinen ulkoinen turvallisuus, liikenne (ml. lentoliikenne, jonka merkitystä **Suomi** korosti puheenvuorossaan), kattava kauppasuhde, palvelut ja investoinnit, henkilöiden liikkuvuus (ml. sosiaaliturvan koordinaatio), ammattipätevyysvaatimukset, yhteistyö siviilioikeuden alalla ja maantieteelliset merkinnät. Tulevan suhteen osalta pidettiin tärkeänä, että aikaisemmat suuntaviivat pysyvät voimassa kuten myös aikaisemmassa vaiheessa jätetyt lausumat.

Komission pääneuvottelija Michel Barnier korosti, että erosopimustekstiä ei pidä avata, mutta komissio on valmis selventämään tekstiä muutoin. Gibraltarin kysymys nyt vaikein. Komissiolla ja neuvoston oikeuspalvelulla on eri tulkinta kuin Espanjalla erosopimuksen 184 artiklasta. Komissio näkee, että 184 artikla on vain keinoja koskeva velvoite, joka ei sisällä velvoitetta päästä tiettyyn

lopputulokseen. Tätä ei tule käyttää väärin ja komissiolla on keinot sen varmistamiseksi, että täytäntöönpano tapahtuu oikein. Kalastuksen osalta komissio ymmärtää jäsenmaiden huolet. Emme kuitenkaan saa ylireagoida: kyse on backstopista, jota toivon mukaan ei tarvitse koskaan panna täytäntöön. Tulevassa suhteessa tulee pyrkiä varmistamaan, että pääsy kalastusvesille ja kalavarantoihin taataan samaan tapaan kuin muu markkinoillepääsy. Tietojenvaihtoon ja sisäisen turvallisuuteen liittyen komissio muistutti, että olemme tekemisissä Schengenin ulkopuolisen kolmannen maan kanssa. Henkilöiden liikkuvuuden osalta meidän tulee seurata tarkkaan, miten erosopimus pannaan täytäntöön. Siirtymäkauden mahdollisesta pidentämisestä (2022) komissio totesi, että se tulee sopia yksimielisesti. Siirtymäkauden pidentämisen ehtona on UK:n lisäkontribuutiosta sopiminen unionin budjettiin. Vaadittavien tasavertaisia toimintaolosuhteita koskevien ehtojen määrä riippuu tulevan suhteen sisällöstä. Jos UK jää esim. tulliunioniin, tulee siltä edellyttää enemmän. Myös suhde muihin kolmansiin maihin tulee ottaa huomioon. Prosessin osalta KOM korosti, että EU27 yhtenäisyys on nyt olennaista.

Suomen edustajat

Ministeri Terho, PE Rislakki, Leppo/VNK, Härönoja/EUE, Himmanen/EUE

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	brexit, YAN Yleisten asioiden neuvosto, Eurooppa-neuvosto
Hoitaa	**UM, VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, SP, STM, TEM, TPK, TULLI, VH, VM, VTV, YM